

Αμοργός: Έκταση: **153** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **112** χλμ. Πληθυσμός: **1.630**

Ανάφη: Έκταση: **40** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **32,5** χλμ. Πληθυσμός: **260**

Τα δυο νησιά είναι τα «προκεχωρημένα ανατολικά φυλάκια» των Κυκλάδων. Με την Αμοργό πιο ανατολικά, μια στενή λωρίδα γης με μήκος 32 χλμ. και πλάτος 1 ως 3,5 χλμ. στα νοτιοανατολικά της Νάξου (148 μίλια από τον Πειραιά). Και την Ανάφη νοτιότερη, ανατολικά της Θήρας (145 μίλια από τον Πειραιά).

Ακτοπλοϊκά, η Αμοργός συνδέεται με τον Πειραιά, τις Μικρές Ανατολικές Κυκλάδες καθώς και με τις Μύκονο, Νάξο, Πάρο και Σύρο. Το καλοκαίρι και με το λιμάνι της Ραφήνας και την δωδεκανησιακή Αστυπάλαια. Με ταχύπλοο, το καλοκαίρι, και με την Ίο και την Άνδρο. Η Ανάφη συνδέεται με τον Πειραιά και τα νησιά Ίος, Νάξος, Πάρος, Σαντορίνη, Σίκινος, Σύρος και Φολέγανδρος.

Πρωτεύουσα της ορεινής Αμοργού (Κρικέλας, 780 μ.) είναι η ομώνυμη μεσόγεια πόλη ή **Χώρα**,

στους πρόποδες βράχου πάνω στον οποίο ο Βενετσιάνος κυρίαρχος του νησιού Ιερεμίας Γκίτζι έκτισε κάστρο, επισκέψιμο σήμερα. Τα

Κατάπολα

, κοντά στα ερείπια της αρχαίας Μινώας, είναι το κεντρικό λιμάνι του νησιού, επίγειο της Χώρας (απέχει 6 χλμ.), στη δυτική ακτή, ενώ η

Αιγιάλη

, δεύτερο λιμάνι στη θέση της ομώνυμης αρχαίας πόλης, εξυπηρετεί τη συστάδα των βόρειων οικισμών. Στα νότια του νησιού, η

Αρκεσίνη

διατηρεί το αρχαίο όνομά της. Πλήθος μικρά νησάκια, τα Αμοργιανά, περιβάλλουν το νησί, ενώ στα νότια προβάλλει η νησίδα Αμοργοπούλα, η Ιππουρίς των αρχαίων.

Οι κάτοικοι ζουν από τη λιγοστή καλλιέργεια της γης (σιτηρά, όσπρια, καπνός, κηπευτικά και εκλεκτής ποιότητας φάβα), την αλιεία, τη ναυτιλία και, τελευταία, τον τουρισμό. Ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα διαμερίσματα υπάρχουν στην Αιγιάλη και στα Κατάπολα (λιγότερα), ενώ σε όλους τους οικισμούς ενοικιάζονται δωμάτια. Το νησί προσφέρει στον επισκέπτη την ηρεμία μιας ήσυχης διαμονής και αξιοθέατα όπως τον Πύργο Γαβρά (ΙΣΤ΄

αιώνα) στη Χώρα και τη Βυζαντινή Μονή της Παναγίας Χοζοβιώτισσας (Θ' αιώνα), πιο βορειοανατολικά. Λεωφορείο συνδέει την Χώρα με την παραλία (ψιλό βότσαλο και άμμος) της Αγίας Άννας, κάτω από το μοναστήρι της Χοζοβιώτισσας. Προσιτές παραλίες υπάρχουν στην Αιγιάλη και τα Κατάπολα, ενώ με καΐκι (από την Αιγιάλη) ο επισκέπτης μπορεί να φτάσει στις Ψιλή Άμμο, Χάλαρα και Χόχλακα ή στην όμορφη παραλία στο νησάκι Νικουριά.

Άνυδρη, άδεντρη και ορεινή (Προφήτης Ηλίας, 350 μ.), η Ανάφη διαθέτει τον ομώνυμο οικισμό ή **Χώρα**, σε ύψωμα στα νότια του νησιού, που συνδέεται οδικά (σε απόσταση 2 χλμ.) με το λιμάνι του **Αγίου Νικολάου**. Αυτός είναι και ο μοναδικός βατός για τροχοφόρα δρόμος του νησιού, όπου οι μετακινήσεις γίνονται με τα πόδια, με βάρκα (ως τον Μικρό και τον Μεγάλο Ρούκουνα) και με καΐκι (ως το Μοναστήρι και τις λοιπές παραλίες). Οι βόρειες ακτές είναι βραχώδεις και απότομες. Αμμουδερές είναι οι νότιες (στον Μικρό και Μεγάλο Ρούκουνα, η αμμουδιά απλώνεται σε μήκος ενός χλμ.). Καλές παραλίες είναι και οι Καταλιμάτσα, Κατσούνι, Κλεισιδι, Μέγας Ποταμός και Μοναστήρι.

Εξαρτημένα από την Ανάφη νησάκια είναι το Αναφόπουλο (ή Παχειά), η Μακριά και τα Φτενά.

Τηλέφωνα Αμοργού: Λιμεναρχείο: 228.50.71.259. Αστυνομία 228.50.71.210. Αγροτικό ιατρείο: Χώρας 228.50.71.207, Αιγιάλης 228.50.73.222, Αρκεσίνης 228.50.72.250, Κατάπολων 228.50.71.400. Κοινότητα: 228.50.71246. ΟΤΕ: 228.50.71399. Ιδιωτικά γραφεία τουρισμού: 228.50.035, 228.50.71.409.

Τηλέφωνα Ανάφης: Λιμεναρχείο και Αστυνομία: 228.60.61216, Αγροτικό Ιατρείο: 228.60.61215. Κοινότητα: 228.60.61266. ΟΤΕ: 228.60.61202. Ιδιωτικό γραφείο τουρισμού: 228.60.61.253.

Η ιστορία των νησιών

Στο μακρύ ταξίδι της επιστροφής τους από την Κολχίδα, οι Αργοναύτες πέρασαν από την Κρήτη, όπου ο χάλκινος Τάλως τους πετροβολούσε ώσπου τον εξόντωσε η Μήδεια, κι έπειτα ανοίχτηκαν στο Αιγαίο. Πρέπει να ήταν η πυκνή στάχτη από το ηφαίστειο της Σαντορίνης που κάλυψε τα πάντα με βαθύ σκοτάδι, μέρα μεσημέρι. Ο θεός Απόλλωνας έκανε να φανεί φως, ώστε ν' αντικρίσουν μπροστά τους στεριά. Ήταν ένα νησί. Το άναμμα του φωτός τους έκανε να το ονομάσουν **Ανάφη**. Βγήκαν στην ακτή, θυσίασαν στον θεό κι έκτισαν ναό προς τιμή του. Ανάφη και Αμοργός ήταν μεγάλα ναυτιλιακά κέντρα στην Πρωτοκυκλαδική εποχή, με οικισμούς παράλιους, χωρίς οχυρώσεις, καθώς η ίδια η δύναμή τους απέτρεπε κάθε ξένη επιβουλή.

Στη μινωική εποχή, η Ανάφη, αποικίστηκε από μινωίτες που πήγαν και στη γειτονική Θήρα με αρχηγό τον Μεβλιάρο. Γι' αυτό, για λίγο, η Ανάφη ονομαζόταν Μεβλιάρος. Γύρω στον 9^ο αιώνα π.Χ., η Ανάφη αποικίστηκε από Δωριείς. Ερείπια του ναού προς τιμή του Απόλλωνα επιβιώνουν σήμερα, πλάι στο μοναστήρι της Παναγιάς της Καλαμιώτισσας.

Βόρεια, το άλλο νησί άλλαξε πολλά ονόματα στο διάβα των αιώνων. Το είπαν Πατάγη, Παγκάλη, Ψυχία, Καρκησία και, τέλος, τον 5^ο αιώνα μ.Χ., **Αμοργό**. Στην αρχαιότητα, άκμασαν στο νησί οι πόλεις Μινώα, Αιγιάλη, Αρκεσίνη. Η Αμοργός ήταν φημισμένη για τους αραχνοϋφαντους κόκκινους χιτώνες που κατασκευάζονταν εκεί. Είναι η γενέτειρα του ποιητή Σιμωνίδη (του Αμοργίνου) που έζησε τον 7^ο π.Χ. αιώνα κι έγραψε ελεγείες και ιάμβους (σώζονται μερικά αποσπάσματα από το «Περί των κακών εν τω βίω των ανθρώπων» κ.ά.).

Στα κλασικά χρόνια ήταν υποτελής των Αθηναίων, ενώ, επί Ρωμαίων, είχε μεταβληθεί σε τόπο εξορίας. Ήταν τον 9^ο μ.Χ. αιώνα, όταν κτίστηκε το μοναστήρι της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας. Την ανακαίνισε το 1088 ο αυτοκράτορας Αλέξιος Κομνηνός, όταν πλάστηκε ο θρύλος για την εικόνα από το Χόζοβο της Μ. Ασίας (βρισκόταν μέσα σε μια βάρκα που φωτιζόταν από ένα φως κι έπλεε ακυβέρνητη προς το νησί). Εκεί, κάθε χρόνο, 21 Νοεμβρίου στη γιορτή της Παναγίας, γίνεται πανηγύρι και προσφέρονται ψάρια και κυρίως μπακαλιάρος τηγανητός.

Μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης στους Φράγκους της 4^{ης} Σταυροφορίας (1204), η Αμοργός πρώτα κατακτήθηκε από την βενετσιάνικη οικογένεια των Γκουερίνι (Querini) που είχαν έδρα τους την Αστυπάλεια κι έπειτα από τους Γκίζι (Ghisi). Η Ανάφη πέρασε διαδοχικά στους Φόσκολους, Γοζαδίνους, Κρίσπους και Πισάνους. Στα 1537, τα νησιά λεηλάτησε και κυριεύσε για λογαριασμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ο Αλγερινός πειρατής - ναύαρχος Χαΐρεντίν Μπαρμπαρόσα. Και πριν κι αργότερα, πολλοί κάτοικοι της Ανάφης μετακόμισαν στην Κρήτη για να γλιτώσουν από τους πειρατές. Πολλοί άλλοι, επί

βασιλείας του Όθωνα, έφυγαν από το νησί και εγκαταστάθηκαν στους βορειοανατολικούς πρόποδες του βράχου της Ακρόπολης της Αθήνας, δημιουργώντας τη συνοικία που ονομάζεται Αναφιώτικα.

Η Αμοργός ήταν το νησί, όπου, με δαπάνες του μοναστηριού, ιδρύθηκε το 1829 («21 Ιουνίου» λέει η πινακίδα που σώζεται εκεί) το πρώτο γυμνάσιο της ελεύθερης Ελλάδας.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 13.2.2010)